

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบเปรียบเทียบ (comparative descriptive study) เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการปฏิบัติบทบาทหัวหน้าหอผู้ป่วยตามการรับรู้ของหัวหน้าหอผู้ป่วยและพยาบาลประจำการ โรงพยาบาลชุมชน จังหวัดกำแพงเพชร

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ เป็นหัวหน้าหอผู้ป่วยที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดกำแพงเพชร ทั้งหมด 23 คน (ไม่รวมผู้ศึกษา) และพยาบาลประจำการที่เป็นพยาบาลวิชาชีพและพยาบาลเทคนิค ทั้งหมด 158 คน ที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยและอยู่ในบังคับบัญชาของหัวหน้าหอผู้ป่วยคนปัจจุบัน เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1

จำนวนประชากร จำแนกตามโรงพยาบาล

อันดับ	โรงพยาบาลชุมชน	หัวหน้าหอผู้ป่วย (N = 23)	พยาบาลประจำการ (N = 158)	
			พยาบาลวิชาชีพ	พยาบาลเทคนิค
1	โรงพยาบาลคลองขลุง	2	16	7
2	โรงพยาบาลขาณุวรลักษบุรี	3	25	-
3	โรงพยาบาลคลองลาน	3	13	2
4	โรงพยาบาลพรานกระต่าย	3	19	5
5	โรงพยาบาลลานกระบือ	2	8	4
6	โรงพยาบาลไตรงาม	2	8	3
7	โรงพยาบาลบึงสามัคคี	2	12	3
8	โรงพยาบาลทรายทองวัฒนา	2	7	3
9	โรงพยาบาลปางศิลาทอง	2	11	4
10	โรงพยาบาลทุ่งโพธิ์ทะเล	2	7	1

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเอง มี 2 ชุด สำหรับหัวหน้าหอผู้ป่วย 1 ชุด และพยาบาลประจำการ 1 ชุด โดยใช้กรอบแนวคิดการปฏิบัติบทบาทหัวหน้าหอผู้ป่วยจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เป็นบทบาทที่ควรกระทำและสอดคล้องกับหน้าที่รับผิดชอบในยุคปัจจุบัน 9 บทบาท ได้แก่ บทบาทผู้ให้การดูแลผู้ป่วย บทบาทผู้ประสานงาน บทบาทผู้พิทักษ์สิทธิผู้ป่วย บทบาทผู้นำการเปลี่ยนแปลง บทบาทผู้ให้คำปรึกษา บทบาทผู้นำ บทบาทผู้บริหารจัดการ บทบาทผู้วิจัย และบทบาทผู้ให้ความรู้ ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาปฏิบัติงานในวิชาชีพการพยาบาล ระยะเวลาปฏิบัติงานในตำแหน่งหัวหน้าหอผู้ป่วย หน้าที่การเป็นคณะกรรมการ นอกเหนือจากงานในตำแหน่ง ประสบการณ์การศึกษาอบรม

ส่วนที่ 2 การปฏิบัติบทบาทหัวหน้าหอผู้ป่วย 9 บทบาท มีจำนวน 58 ข้อ ได้แก่

2.1	บทบาทผู้ให้การดูแลผู้ป่วย	จำนวน 7 ข้อ
2.2	บทบาทผู้ประสานงาน	จำนวน 7 ข้อ
2.3	บทบาทผู้พิทักษ์สิทธิผู้ป่วย	จำนวน 4 ข้อ
2.4	บทบาทผู้นำการเปลี่ยนแปลง	จำนวน 5 ข้อ
2.5	บทบาทผู้ให้คำปรึกษา	จำนวน 5 ข้อ
2.6	บทบาทผู้นำ	จำนวน 7 ข้อ
2.7	บทบาทผู้บริหารจัดการ	จำนวน 10 ข้อ
2.8	บทบาทผู้วิจัย	จำนวน 5 ข้อ
2.9	บทบาทผู้ให้ความรู้	จำนวน 8 ข้อ

เป็นคำถามปลายปิด เนื้อหาของแบบสอบถามเหมือนกัน ปรับเฉพาะคำสรรพนามที่ใช้ในแต่ละข้อความให้เหมาะสมกับกลุ่มประชากร แต่ละรายข้อมีคำตอบให้เลือกตอบ 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ ดังนี้

ระดับการปฏิบัติ		การคิดคะแนน
ประจำ	คือ ปฏิบัติตามข้อความนั้นทุกครั้ง	5
บ่อยครั้ง	คือ ปฏิบัติตามข้อความนั้นบ่อยครั้ง	4
บางครั้ง	คือ ปฏิบัติตามข้อความนั้นเป็นครั้งคราว	3
น้อยครั้ง	คือ ปฏิบัติตามข้อความนั้นเป็นบางครั้ง	2
น้อยมาก	คือ ปฏิบัติตามข้อความนั้นน้อยมากหรือไม่ปฏิบัติเลย	1

ส่วนข้อมูลรายข้อคิดเป็นร้อยละ

เกณฑ์การแปลผลคะแนนการปฏิบัติบทบาทหัวหน้าหอผู้ป่วย คิดจากค่าคะแนนเฉลี่ย โดยรวมและรายด้านของแบบสอบถาม ตามเกณฑ์ ดังนี้ (ประคอง กรรณสูตร, 2538)

คะแนนเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติบทบาทหัวหน้าหอผู้ป่วย
4.50 - 5.00	สูงมาก
3.50 - 4.49	สูง
2.50 - 3.49	ปานกลาง
1.50 - 2.49	ต่ำ
1.00 - 1.49	ต่ำมาก

การควบคุมคุณภาพเครื่องมือ

1. การหาความตรงของเนื้อหา (content validity) และการหาค่าดัชนีความตรงของเนื้อหา (content validity index) โดยผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเอง ไปหาความตรงของเนื้อหาและความเหมาะสมของภาษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 ท่าน ซึ่งเป็นอาจารย์ด้านการบริหารการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 1 ท่าน อาจารย์ด้านการบริหารการพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครสวรรค์ 1 ท่าน และผู้บริหารการพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล 2 ท่าน ทำการตรวจสอบแก้ไขและให้ข้อเสนอแนะ หลังจากนั้นนำมาวิเคราะห์ได้ค่าความตรงเท่ากับ 0.98 และดัชนีความตรงของเนื้อหาเท่ากับ 0.97
2. การหาความเชื่อมั่น (reliability) ผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาและค่าดัชนีความตรงของเนื้อหาที่ยอมรับได้แล้ว ไปทดลองใช้กับประชากรที่อยู่ในเกณฑ์เดียวกัน ที่เป็นหัวหน้าหอผู้ป่วย 5 คน พยาบาลวิชาชีพและพยาบาลเทคนิครวม 5 คน ในโรงพยาบาลชุมชน 2 แห่ง คือ โรงพยาบาลสามง่ามและโรงพยาบาลวชิรบำรุง ในจังหวัดพิจิตร หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้วิธีการทดสอบซ้ำ (test-retest method) นำคะแนนที่วัดได้ 2 ครั้ง ห่างกัน 1 สัปดาห์ มาหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมน (Polit & Hungler, 1999) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสำหรับหัวหน้าหอผู้ป่วยเท่ากับ 1.00 และสำหรับพยาบาลประจำการเท่ากับ 0.70

การรวบรวมข้อมูล

1. ผู้ศึกษาขอหนังสือรับรองจากผู้อำนวยการบัณฑิตศึกษาสถาน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงผู้อำนวยการ โรงพยาบาลชุมชน เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การศึกษาและขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้ศึกษาเข้าพบหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลชุมชน เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาและขออนุญาตรวบรวมข้อมูลจากหัวหน้าหอผู้ป่วยและพยาบาลประจำการในหอผู้ป่วย
3. ผู้ศึกษาเข้าพบหัวหน้าหอผู้ป่วย เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา และขอความร่วมมือในการรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งพิทักษ์สิทธิของผู้เข้าร่วมการศึกษา โดยชี้แจงว่าหัวหน้าหอผู้ป่วยและพยาบาลประจำการนั้นมีสิทธิปฏิเสธและออกจากโครงการ โดยไม่จำเป็นต้องอธิบายเหตุผลให้ผู้ศึกษาทราบ ใช้เวลาในการรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 28 ตุลาคม - 8 พฤศจิกายน 2545
4. ผู้ศึกษารวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยกำหนดรับแบบสอบถามคืนภายใน 2 สัปดาห์ หากได้รับแบบสอบถามคืนไม่ครบ จะทำการติดตามจากหัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาลเอง ภายใน 1 สัปดาห์ ต่อมาได้รับแบบสอบถามกลับคืนและมีความสมบูรณ์ในประชากรที่เป็นหัวหน้าหอผู้ป่วยจำนวน 23 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และได้รับของพยาบาลประจำการจำนวน 158 ฉบับ จากที่แจกทั้งหมด 161 คน คิดเป็นร้อยละ 98.14
5. ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของคำตอบในแบบสอบถามที่ได้คืนมา ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การพิทักษ์สิทธิประชากร

ผู้ศึกษาได้พิทักษ์สิทธิประชากร โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้ประชากรทราบ และขอความร่วมมือในการรวบรวมข้อมูล โดยไม่มีการบังคับ ประชากรสามารถเข้าร่วมการศึกษาและปฏิเสธการเข้าร่วมการศึกษาได้ทุกเวลาถ้าต้องการ โดยไม่มีผลใดๆทั้งสิ้นต่อการปฏิบัติงานหรือผลอย่างอื่นใดที่ประชากรจะได้รับ ข้อมูลที่ได้ของประชากรจะถูกเก็บไว้เป็นความลับ และถูกนำมาใช้เฉพาะการศึกษาในครั้งนี้นี้เท่านั้น โดยผู้ศึกษาจะนำมาเสนอในภาพรวมและเป็นประโยชน์ทางวิชาการและพัฒนากิจการปฏิบัติบทบาทหัวหน้าหอผู้ป่วยให้มีคุณภาพมากขึ้น ถ้าประชากรมีข้อสงสัยหรือต้องการทราบข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการศึกษาในครั้งนี้นี้ ผู้ศึกษายินดีที่จะให้รายละเอียดได้ตลอดเวลาขณะทำการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ SPSS for Windows (Statistical Package for the Social Science for Windows) โดยแยกวิเคราะห์ตามลำดับดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ พิสัย ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ข้อมูลการปฏิบัติบทบาทหัวหน้าหอผู้ป่วยตามการรับรู้ของหัวหน้าหอผู้ป่วยและพยาบาลประจำการ โดยรวมและรายด้าน วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนรายข้อวิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ
3. เปรียบเทียบคะแนนความแตกต่างของการปฏิบัติบทบาทหัวหน้าหอผู้ป่วยตามการรับรู้ของหัวหน้าหอผู้ป่วยและพยาบาลประจำการ โดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน